

A mesterséges megtermékenyítés elfogadottsága és családtervezés az iskolában oktatók és tanulók körében

Scheck Zsuzsa¹, Földes Adalbert²

¹„Orizont” Iskolaközpont Nagyvárad (Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Orizont” Oradea), ²Szállításiügyi Minisztérium Nagyvárad Klinikája

Acceptarea fertilizării in vitro, in contextul planificării familiale in rândul elevilor și profesorilor

Răspândirea metodelor planificării familiale moderne a transformat atitudinea sexuală și în urma acesteia programarea copiilor în cadrul familiei s-a realizat în noile condiții în ultimii 50 de ani. Reglementarea atitudinii sexuale precum și transformarea acesteia nu este numai o problemă de evoluție biologică. Atitudinea femeilor, mijloacele programării familiale, reglementarea concepției-nașterii s-a modificat. Acestea influențează în mare măsură sănătatea fizică-psihică a femeilor. Studiul nostru vizează elevi de clasa a XII-a (cu 18 ani împliniți) și cadrele didactice. Întrebările s-au îndreptat către convingerile religioase și programarea familiei, părerea lor despre problema soțiilor fără copii. Fertilizarea in vitro este o metodă nouă în România, privind programarea familială. La totalizarea rezultatelor am obținut mai multe informații noi. Ne-am convins că intenția tânărilor adulți de a trăi în căsătorie este mare, dar apare și posibilitatea independenței. Remarcăm contrastul că concepție favorabilă acceptarea nașterii copiilor nu contribuie la spinarea naturală a populației deoarece numărul planificat al copiilor este doar maximum doi în familie. Am verificat și corelația dintre convingerea religioasă și acceptarea fertilizării in vitro. Ne-am dat seama că există diferență între elevii care învață în diferite școli și trăiesc în medii culturale diferite. Aceste diferențe se datorează probabil și cunoștințelor despre sănătate. Părerea dominantă a elevilor este că o viață fericită, o familie fericită nu există fără copii.

Cuvinte cheie: fertilizare in vitro, planificare familială, educație pentru sănătate

The acceptance of artificial insemination and family planning from perspective of pupils and teachers

The spread of modern contraception changed the sexual behavior and as a result the family planning is realized in new conditions in the last 50 years. The regulation of sexual behavior and its evolution grows on approach of biological evolutionism. The female behavior, family planning tools, conception, and birth control has changed. All of these can greatly affect or impair the mental and physical health of women. In our study we asked the opinion of students (18 year and older) (n=259), and teachers (n=98), about family planning, child-bearing plans and religion practice. Our questions were addressed to the fact what do they think about the growing number of childless couple today. Artificial insemination is a new opportunity in Romania of family and child - taking. Interested us that this can be provided by health insurance and how much agreed solution is among the examined group. Comparing the results we received several new information. It became obvious to us that the adult young people's need to marry is big but appears the possibility of independence and the relationship too. We experienced as a contradiction that the positive approach and the child -taking approach don't result the natural reproduction of population, because the planned number of children is maximum two in a case of a pair. We examined the relation between religious identity and acceptance of artificial insemination. The results show that there are differences between the different types of schools and with different cultures and it depends from health knowledge and awareness. Students believe that happy life and relationship don't exist without children.

Keywords: artificial insemination, family planning, population increase, health education

Orvostudományi Értesítő, 2012, 85 (2): 98-101

www.orvtudert.ro

Bevezetés, kérdésfelvetés

A modern fogamzásgátlók elterjedése megváltoztatta a szexuális magatartást s ennek következtében a családtervezés is új feltételek között valósul meg az utóbbi 50 évben. A szexuális viselkedés szabályozása, annak alakulása túlnő a biológiai evolúcionizmus szemléletén. A női magatartás megváltozott, a családtervezés eszközei, a születés-fogamzás szabályozás következtében. Mindezek nagymértékben befolyásolják illetve ronthatják a nők testi-lelki egészségét.

Scheck Zsuzsa
417445 Szalacs-Sălăcea
str. Poștei/Posta u. 280/A
e-mail: scheck.zsuzsa@gmail.com

Anyag, módszer

Vizsgálatunk a 12. osztályos diákokat (18. életévüket betöltötték) célozta meg (n=259), valamint a pedagógusokat (n=98), akiknek családtervezési, gyermekvállalási terveire, szemléleteire és vallásának gyakorlására kérdeztünk rá. Kérdéseink kitértek arra is, hogy mi a véleményük arról, hogy egyre több a gyermektelen pár napjainkban. Érdekel bennünket a véleményük a gyermektelen házasságról és párkapcsolatról. Ilyen típusú kérdésekre vártuk a válaszokat a már a nagykorúaknak tekinthető diákok és az őket oktató pedagógusoktól. A mesterséges megtermékenyítés új lehetősége Romániában a családtervezésnek és a gyermekvállalásnak. Érdekel bennünket, hogy ez az egészségügyi biztosító által is fedezett megoldás mennyire ismert a vizsgált csoport körében. Életszemlélet terén a magyar és a román tananyelvű isko-

lákban az eltérő kultúrkörnyezet miatt az életeszmélet szempontjából különbségek vannak. Ezért román és magyar tannyelvű közösségeket vizsgálni és összehasonlítani is terveztük. Terveink szerint megvizsgáltuk volna egy nagyváradi magyar, illetve román tannyelvű iskola 12.-osztályos diákjait, majd ezt kiegészítettük iskolaközpontokra is.

A vizsgálat céljából kérdőívet szerkesztettünk, a nevezett és vizsgált iskolák: Ady Endre Liceum, magyar tannyelvű- Nagyvárad (n=107), Mihai Eminescu Kollégium-román és magyar tannyelvű -Nagyvárad (n=80), Horváth János Iskolaközpont, magyar tannyelvű, -Margitta (n=72). Összehasonlítás végett és elemzés céljából ugyanazt a kérdőívet kitöltöttük 98 gyakorló iskolai oktatóval. A kérdőívből származó adatok összesítését az Excel program segítségével végeztük, ezáltal lehetővé vált a csoportok esetében összesíteni a kérdőívek eredményeit. Az adatok feldolgozása az SPSS 20.0 statisztikai programban történt. A válaszok pontosságának érdekében a magyar anyanyelvűeknél magyarul, a román anyanyelvűeknél románul regisztráltuk az adatokat, a megkérdezettek számánál pedig figyelembe vettük, hogy a feldolgozható adatok reprezentatív mintát képviseljenek. Az adatok felvétele az iskolákban történt, minden vizsgálat alkalmával személyesen beszéltük meg a témát a megkérdezettekkel és a vizsgálatot az intézetben engedélyező illetékesekkel. Sajnos a tervezett és a felkeresett intézetek között, ott ahol kizárólagosan román tannyelvű oktatás folyik, az iskolaigazgatók több napos mérlegelés után visszautasították a lehetőséget.

Eredmények

A megkérdezett diákok 77%-a házasságban szeretne élni, 18,6 %-a párkapcsolatban, 4%-a pedig függetlenként képzeli el az életét. A megkérdezett diákok közül az Ady Endre Liceumból kiemelkedően magas a családtervezés aránya, 83%-uk házasságban képezik el a jövőjüket (1. ábra).

A megkérdezett diákok 17%-a nem tervez gyermeket, nem szeretne gyermeket vállalni. A válaszadók közül az M. Eminescu Kollégium román anyanyelvű diákjainak 35%-a nem szeretne gyermeket. Viszont a megkérdezett diákok 47%-a 2 gyereket szeretne, ami természetesen nem elég a népességszaporulat szempontjából (2. ábra).

Vallásukat tekintve megállapíthatjuk, hogy római katolikus, református, görög katolikus, ortodox, baptista felekezetű diákok 54%-a gyakorolja a vallását. Ismeretek szempontjából az eredmények szerint, a megkérdezettek 23%-a válaszolta azt, hogy van némi ismerete, magáról a

mesterséges megtermékenyítésről, viszont 82%-a a megkérdezett diákoknak tudta, hogy törvényes az eljárás. Itt ki kell emelnem az Ady Endre Liceum diákjait, hiszen a megkérdezettek 96%-a volt tájékozott.

Az, hogy szükség esetén élne-e az eljárással, a megkérdezettek 66%-a élne vele (3. ábra).

Arra a kérdésre viszont, hogy melyik gyermekvállalási módszert fogadják el 83% a természetes fogantatást fogadja el, míg a megkérdezettek 9%-a úgy gondolja, hogy elfogadja a természetes fogantatást, illetve a mesterséges megtermékenyítést is. Míg a megkérdezettek 8%-a elfogadja a természetes fogantatást, a mesterséges megtermékenyítést és a bérnyaságot is egyaránt (4. ábra).

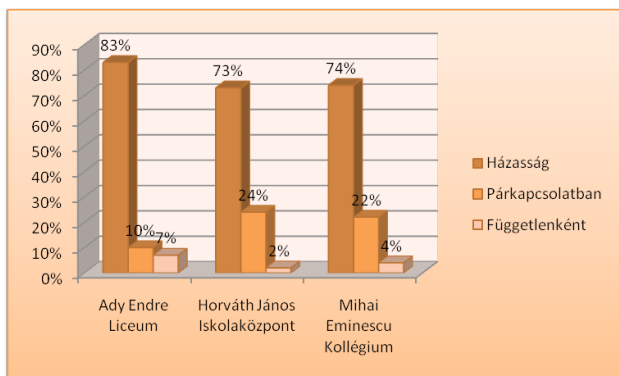
A pedagógusok válaszainak feldolgozása Eredmények

Az ismeretek szempontjából sok pedagógus mutatott passzivitást, s válaszaikban gyakran jelent meg válaszként, hogy nem érdekli őket, nem érintettek, semmi ismeretük nincs, vagy egy rövidke vonallal jelezték, hogy nincsenek ismereteik a témával kapcsolatban. A pedagógusok 16 % válaszolta, hogy van alapvető ismerete a témával kapcsolatosan.

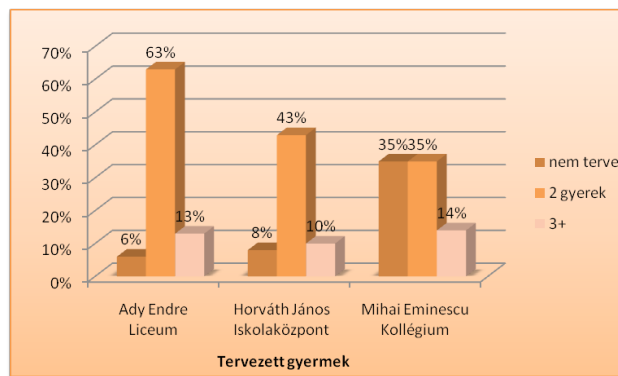
A megkérdezett pedagógusok 67 %-a állította, hogy országunkban törvényes a mesterséges megtermékenyítés. A pedagógusok a diákokkal ellentétben liberálisabban a családtervezési módszereket illetően, s válaszaikból kiderült, hogy 25% elfogadja mindhárom gyermekvállalási módszert, a természetes illetve mesterséges megtermékenyítést 22%-a a megkérdezettnek.

Megbeszélés

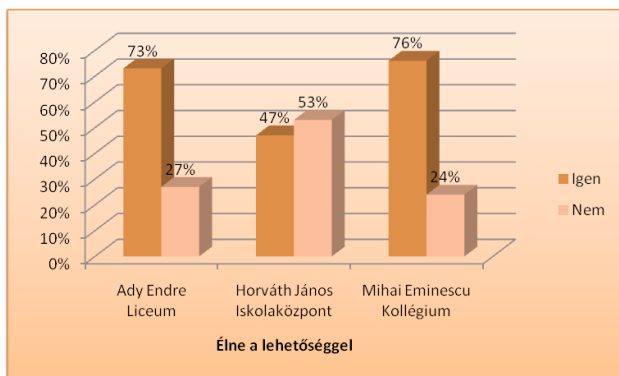
Megállapíthatjuk, hogy a magyar és a román tannyelvű osztályok diákjainak válaszai között szignifikáns különbség van. Hasonlóképpen értékelhető különbségek vannak az oktatók és a megkérdezett diákok választípusai között. Számunkra érdekességnek tűnt, hogy a tanulmányunkba bevont diákok, általában aktívabbak és érdeklődőbbek voltak, mint az oktatók. Paradox módon a vizsgált témában a megkérdezett oktatók kevésbé voltak érdeklődők és tájékozottak, mint a diákok. Vajon ez az egészségneveléssel kapcsolatos oktatás hiányosságát mutatja? Ezért felmerül a kérdés, hogy az egészségnevelés mennyire valósul meg az iskolákban, egy olyan oktatási rendszerben, ahol erre sem személyi, sem anyagi feltétel nincs biztosítva. Azon feltételezésünk, hogy a vallási felekezettől, hovatartozástól függően fog változni a mesterséges meg-

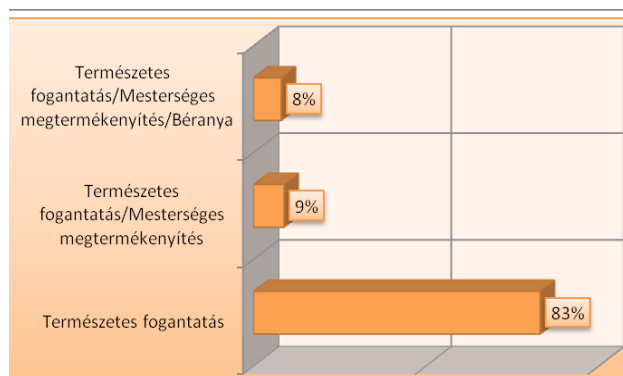
1. ábra. Családalapítási tervek a megkérdezett diákok körében

2. ábra. Népesedési arányok a megkérdezett diákok körében

3. ábra. Élne a mesterséges megtermékenyítés lehetőségével szükség esetén

4. ábra. A családtervezési módszerek elfogadottsága

termékenyítés elfogadása és alkalmazása szükség esetén, nem igazolódott be. Az a feltevésünk, hogy azok a római katolikus felekezeti diákok, akik gyakorolják a vallásukat, konzervatívabbak s elutasítják a mesterséges megtermékenyítést nem igazolódott be, nem szignifikáns. Itt kiemelném a Horváth János Iskolaközpont diákjainak a válaszait, hiszen ott volt a legkisebb az arány a szükség esetén való mesterséges megtermékenyítés esélyének felhasználásával. A legliberálisabbnak pedig a Mihai Eminescu Kollégium vegyes tannyelvű iskola román tagozatának a diákjai tűntek, közülük 76%-a élne szükség esetén a mesterséges megtermékenyítéssel.

A kérdőívnek a második részében arra a kérdésre kellett válaszolniuk, hogy mit gondolnak, miért egyre több a női-férfi meddőség napjainkban, mit gondolnak a gyermektelen házasságról, párkapcsolatokról.

A válaszok nagyon világosak, tájékozott, megalapozott és tudatosan gondolkodó felnőttekre utalnak. A felnőtt diákok nagymértékben a stresszes, egészségtelen (génkezelt gyümölcsök, zöldségek) a rohanó életmód, a fogamzásgátló gyógyszerek illetve módszereket említették, valamint a nem megfelelő szexuális szokásoknak tudhatóak be nagymértékben, szerintük. A nemi betegségek, abortusz, alkohol, drogok is gyakran voltak megemlítve az okok keresésében. Véleményük szerint egyre többen

választják a házasság-párkapcsolat mentes életet, gyakori az, hogy hiúságból nem vizsgálják ki magukat, ebből következnek a kikezeletlen betegségek, a késői gyermekvállalás. Megemlítik a szerepek felcserélődését, a bizonytalanságot a párkapcsolatban, szerintük nem járnak szűrésekre a nők, rendszeres vizsgálatokra.

A felnőtt diákok véleménye szerint nem teljes a család gyermek nélkül, úgy gondolják, hogy nem a gyerek, hanem az egyedüllétől való félelem köti össze őket ebben az esetben, míg sokan úgy gondolják, hogy aki nem képes gyermeket nevelni, az ne is vállaljon. Sokan úgy gondolják, hogy gyermek nélkül unalmassá válik a házasság, nem lehetnek így boldogok, az élet értelmét a gyermekek adják egy idő után, gyermek nélkül nincs boldogság, megjelenik a tanácsadás is- az örökbefogadás lehetősége, sokan jegyzik meg, hogy nem tudják elképzelni az életüket gyermek nélkül, néhányan megjegyezték, azt a szomorú kijelentést, hogy ebbe a világba ők sem szülnének gyereket.

Messzemenőleg tájékozottabbak a diákok, mint a tanáraik a mesterséges megtermékenyítés illetve annak törvényességével kapcsolatban. Az ismeretek szempontjából sok pedagógus mutatott passzivitást, s válaszaikban gyakran jelent meg válaszként, hogy nem érdekli őket, nem érintettek, semmi ismeretük nincs, vagy egy rövidke

vonallal jelezték, hogy nincsenek ismereteik a témával kapcsolatban, míg a felnőtt diákok több sorban ecsetelték hiányos ismereteiket.

Következtetések

Az eredményeket összevetve több, új információt kaptunk. Előzetes tanulmányokból is tudtuk, hogy a fiatalok rendszerint több gyermeket terveznek, mint amennyit utólag vállalnak. A férfi-nő kapcsolat már nem feltétlenül házasságot jelent, illetve a szingli életforma az általunk tanulmányozott mintában nem olyan elfogadott, mint a nyugati hivatkozásokban. Nyilvánvalóvá vált számunkra az, hogy a nagykorú fiatalok igénye, hogy házasságban éljenek nagy, viszont megjelenik a párkapcsolat vagy a függetlenség lehetősége is. Ellentmondásként tapasztaljuk, hogy a kedvező szemlélet, az elfogadott gyermekáldást nem eredményezhetik a kellő, természetes népszaporulatot, mivel már a tervezett gyermekek száma is csak legfeljebb 2 páronként. Nem találtunk szignifikáns összefüggést a vallási hovatartozás és a mesterséges megtermékenyítés elfogadása között. Kiderült, hogy eltérések vannak a különböző iskolákban tanuló és különböző kultúrkörnyezetben élő diákok véleménye között, ez valószínű a tájékozottság és az egészségügyi ismeretekkel is összefügg. A tanulók talán konzervatívabbak, mint az oktatók, a mesterséges megtermékenyítést illetően. Ez azért is lehet, mert a tanárok életkoruknál fogva, már több olyan helyzettel találkozhattak, amikor a gyermekvállalásnak meddősségi okai voltak. A mesterséges megtermékenyítésről, mint orvosi beavatkozásról meglepő módon tájékozottabbak voltak a diákok, mint az oktatók. Több diák konkrétan utalt arra, hogy olvasott és filmeket látott a mesterséges megtermékenyítéssel kapcsolatban. A diákok többségükben a jövőjüket házasságon belüli párkapcsolatban és saját gyermekük nevelésével képzelik el. De szükség esetén a családban a család teljessége kedvéért idegen gyermeket is befogadnának. Az életet nagyrészen

nem tudják elképzelni gyermekek nélkül, úgy gondolják, gyermek nélkül nem lehetnek boldogok a párok.

Az oktatóktól regisztrált adatok eredményei szignifikánsan gyengébbek voltak, mint a diákoké. Általában érdektelenség, tájékozatlanság és felületesség mutatkozott a válaszaikat illetően. Lehet ezek a nevelők a szaktantárgyon kívül nem tartják lényegesnek az életre való felkészítést. Az anyaságra, apaságra, családra, párkapcsolatra való felkészítés nem igazán kap teret és lehetőséget napjainkban a romániai középiskolai oktatásban. Nem teljesül az a természetes igény, hogy a kamaszkorú és éppen felnőtté váló érettségire készülő már-már értelmiséginek tekinthető fiatalok valós élethelyzetre készítsék fel. Nem meglepő, hogy az Unióban nálunk van a legtöbb abortusz a kiskorúaknál. 2012-ben 126 kiskorúnak volt abortusza a nagyváradi közoktatási intézményben. Ez megközelítőleg az egyharmada a valós számoknak. Újabban a média naponta ad hírt iskolában történt nemi erőszakról, perverzitásokról. Kérdéseket vet fel az is, hogy mennyire valósulnak meg a prevenció programok, egészségfejlesztési tevékenységek az iskolában. Megkérdőjelezhető a pedagógusok felkészítése és szerepvállalása erre a feladatkörre.

Irodalom

1. Diamond J. - *Miért élvezet a szex? Az emberi szexualitás evolúciója*, Kulturtrade Kiadó, Budapest, 1997.
2. Kopp M., Skrabski Á. - *Magyar lelkiállapot*, Végeken Kiadó, 1995.
3. Kopp M., Skrabski Á. - *A boldogságkeresés útjai és útvesztői a párkapcsolatokban*, Szent István Társulat Kiadó, 2010.
4. Seshadri S., Oakeshott P., Nelson-Piercy C. et al. - *Asistența preconcepțională*, BMJ, 2012, 8: 360-367.
5. Scheck Zs. - *Nagyvárad övezetében élő családok állapota, gyermekvállalási terve, a magyarok fogyásának okai* - Nemzetközi Orvos-konferencia XIX. Orvostovábbképző, (XX. Báthory Nap): *Mesterséges élet. A mesterséges megtermékenyítés dilemmái.*, 2012.09.22.
6. Szendi G. - *A női funkcionális meddőség evolúciós értelmezése*, Mentálhigiéne és Pszichoszomatika. 2007, 8(1):5-48.